

Durmuş Hocaođlu

Saf veya Öz Dil Aramak Akıla Zıyan ılgın Bir abadır

Yeniçađ., “Analiz”., 11 Eylöl 2006, Pazartesi., s.12
“Analiz” Sıra No: 442; 2006-104; Eylöl-06

YENIAĐ

Yeryüzünde Saf Dil ve/ya Öz Dil bir şeyin mevcut olmadığı, her dilin mutlaka diğerleriyle muhtelif şekillerde ilişkiler içerisinde bulunduğu hakkında en dikkat çekici örneklerden birisi, İngilizce'nin tarihî tekâmül seyridir. Merhum Meriç'in de kısaca anlattığı gibi, İngilizce, Latince'nin kucağında büyümüştür; ayrıca, en az bir o kadar da Yunanca'nın hesaba katılması gerektiği gibi diğer diller de söz konusudur gayet tabii. Ancak bu ikisinin yeri, başkadır. İngiliz dili onlardan inanılmaz derecede etkilenmiştir; ama bu, İngilizce'yi İngilizce olmaktan çıkarmamış, bilâkis İngilizce böyle-böyle teşekkül etmiş ve böylelikle bugünkü İngilizce vücut bulmuştur[*]. Öyle ki, bir Öz İngilizce çılgınlığına kapılarak Latince ve Yunanca kökenli kelimelerin ihraç edilmesi durumunda geriye İngilizce diye bir lisan kalmayacaktır; değil ki bir Shakeaspeare'i yaratmak ve fakat iki kelime dahi edemeyecek kadar sığ bir bozuk ses yığını.

İngilizce v.b. gibi Batı dillerinin Latince ve Yunanca'nın evlâtlığı sayılabileceğini, ama bu dillerin herbirisinin müstakil birer dil olduğunu ehemmiyetine binâen bir kere daha tebâruz ettirdikten sonra soralım: Demek ki, Öz İngilizce, Öz Fransızca yok; ama Öz Latince, Öz Yunanca var mı?

Hiç yok.

İtalik dillerden olan ve alfabeti Eski İtalik Alfabe ile Grek Alfabeti karışımından oluşan Latince, M.Ö. IX. asır civârında kuzeyden gelen ve Latium bölgesinde, bilhassa Tiber nehri civârında yoğunlaşan göçlerle teşekkül etmeye başlamış, Seltik diyalektlerinden, Etrüskçe'den ve Güney İtalya Grekçesi'nden çok te'sir almıştır. Roma devletinin oluşumu ile gelişme evresini sürdüren Latince daha sonraları Grek kültürünün te'sirinde kalmış, ilk mîlad asırlarında felsefî ve edebî terminolojisini zenginleştirmiştir. Uzun müddet yüksek tabaka arasında Grekçe bir imtiyazlı sınıf dili olarak kullanılmış; ancak, Cicero, Virgilius, Ovidius, Livius, Caesar gibi şahsiyetlerle Klasik Latince ortaya çıkmış, zamanla bir hukuk dili olarak da tekâmül etmiş, hemen her alanda varlığını isbat ederek tam mütekâmil bir kültür ve medeniyet dili hâline gelmiştir. Bu uzun dönemde bilhassa Grekçe'nin te'siri, Latince'nin, tâbir câizse, iliklerine kadar işlemiştir; ancak, Latince de böylelikle Latince olmuştur. Sonrası mâlûm: Batı'nın tanıdığı tek gerçek devlet olan Roma İmparatorluğu'nun hem resmî dili, hem kültür ve medeniyet dili olarak yükselen Latince, İmparatorluğun yıkılmasından sonra da uzun asırlar boyunca hem bir konuşma dili, hem de yüksek bir kültür ve medeniyet dili olarak hayâtiyetini korumuş, sonra tadrîcen terkedilmiş, ancak Batı dünyasında gerek Kilise'nin, gerekse de günümüzde bile Vatikan devletinin resmî dili olarak statüsünü muhâfaza ettiği gibi, diğer dillere de derinlemesine nüfuz etmiş ve ayrıca, bir bilim dili olarak da hep ayakta kalmıştır. Diyebiliriz ki, kendisi başka dilleri

şekillendiren bu güçlü lisan, başka dillerle olan alışverişleri olmasaydı, bu seviyeye asla çıkamayacaktı.

Yunanca'ya gelince: Günümüzden takrîben dörtbin yıl kadar evvel bugünkü Yunanistan (Hellas) civârına kuzeyden gelen göçlerle oluşmaya başlayan Grek (Hellen) kavminin dili de bin yıllık süreden sonra Mîlad'ın ilk bininci yılları civârında olgunlaşmaya başlamış, Dor, İyon v.b. dillerle sıkı şekilde temasta bulunmuş, çok şeyler almış, çok şeyler vermiş, VI. asır civarında ise klasik edipler ve filozoflarla Klasik Grekçe ortaya çıkmıştır. Ancak, O da, ne saftır, ne de öz. Meselâ, tâ kadîm büyük filozoflar çağında bile, Yunanca'ya ne kadar yabancı kelime girmiş olduğuna dâir bir misâl olarak, tarihteki ilk dil felsefesi eserlerinden sayılan Platon'un Krathylos'unda, kelimelerin etimolojisini Hermogenes ile müzâkere eden Sokrates'in ağzından dile getirilen, "*Bence, Grekler ve özellikle Barbarlar'ın hâkimiyeti altındaki halklar, Barbarlar'dan bir sürü kelime almışlardır*" [409.e] ifâdesini vermek bile, gösterebilir ki, saf dil ve/ya öz bir dil aramak akıl dışı çılğın bir çabadan başkası değildir.

[*] Bu konuda mufassal bir akademik makale için, bkz.: Sevim Tekeli., "Bilim Dillerinin Tarihsel Gelişimlerine Bir Bakış"., *Bilim Kültür ve Öğretim Dili Olarak Türkçe.*, TTK Yay., 3. Baskı., Ankara, 2001., s.205-232

